

NATAŠA SMIRNOV
KROZ PROZOR

Urednik
Korana Borović

Urednik ovog izdanja
Aleksandar Tanurdžić

Copyright © Nataša Smirnov 2025.
Copyright © IK Prometej, Novi Sad 2025.

Sva prava zadržana. Kopiranje, fotokopiranje, umnožavanje i korišćenje teksta u bilo kom obliku nije dozvoljeno bez prethodne pisane saglasnosti.

NATAŠA SMIRNOV

Kroz prozor

PROMETEJ
Novi Sad

Svašta znam, ali ne znam ništa zaista važno
Ne znam, na primer, razliku između smeha kojim ubijaš vreme
i onog kojeg se setiš nasumičnog utorka pa ti odjednom petak
Mislila sam da znam da čuvam telefon
U njega danas stane ceo jedan život
Ja sam ga ostavila kod tebe jedne večeri
Zagledana u dve knjige
Mislila sam da odlično znam da ćutim
Ali ne znam
Kada je bilo važno, nisam umela
Čak ni stratešku odstupnicu nisam imala
Samo reči, nikom potrebne
Oslobodila sam ih da tako neželjene lutaju gradom
Sebično, zar ne?
Izašle suviše lako
A da se uvuku ponovo među rebra
Ne ide
Ne mogu da ih progutam
Trudim se svaki dan
Lome mi jednjak, pritiskaju dušnik
Boli samo kad hoću da udahnem
Inače sam dobro, kako si ti?
A, da
Ne možeš više da mi kažeš
Moje dve neželjene reči su pobile beskonačno mnogo tvojih
Željenih
Takve reči bi trebalo zakonom zabraniti
Previše je
Niko ne treba da ima toliku moć
Pa ni reči
Nije fer

1

Zemlja mi se činila suviše mekom za decembar. Mada, šta ja znam o zemlji, nisam je ja kopala. Podignuta kragna na mom crnom kaputu nije mogla da se izbori s vetrom. Uplitao mi se oko vrata i širio jezu niz kičmu. Da, neprijatna jeza je bila od vetra. Osim što nije.

Nije „lilo kao iz kabla“. Sipilo je. Puno, sitnih, dosadnih kapi, kao da je sam vazduh bio mokar. Niko nije rekao: *Eto, i nebo plače*. A ti bi se tome nasmejao. Mi bismo se tome nasmejali. Kliše i ljudi koji moraju nešto da kažu samo da bi čuli svoj glas...

Bacila sam jedno: *Koliko si bio drag čovek*. Grumen se raspršio pre no što je najkrupniji komad tupo udario o drvo. Možda sam ipak imala više od te jedne stvari da ti kažem. Možda je trebalo da skinem rukavice. Da li sam te ispoštovala ako sam zgrabila zemlju rukavicama? A poštovala sam te. I te kako sam te poštovala.

„To nije književnost.“

Ta ne-književnost su moje suze i znoj i što sam te uopšte išta pitala, branila sam se u sebi. Ali tebi bi taj rez samo skliznuo s usana... usput... između dve misli i ja samo obrišem na silu napisanu rečenicu. Umeo si da nanjušiš pretvaranje poput psa goniča. I gonio si me... da budem bolja, da dam više. Nikad pred drugima, naravno. Pred drugima smo udruženo i gotovo zaverenički čuvali pisanu reč.

„Pa razumemo se, to je dovoljno.“

Jesmo li se ti i ja ikada razumeli? Ili je to rezervisano samo za one kojima jedan zarez manje ništa ne znači? Da li mi koji čujemo borbu za vazduh u tri tačke... vidimo ukružene bradavice na pomen bele spavačice u zimskoj noći... i osećamo bol u konačnosti tačke... da li ikada možemo da se razumemo? Da li možemo samo da kažemo ono što mislimo i osećamo? Pokušavamo. Ali uvek ima još da se odmotava da bi se došlo do srži. Uređujemo svoj unutrašnji život kao tekstove. Nismo se još ni dogovorili sami sa sobom koje su to misli samo naše, neopterećene poreklom, predrasudama, obrazovanjem, željom... a kamoli kako se prevode u interpunkcijske znake i reči.

Što manje reči.

„Hoće li mu ovo dete ikada oprostiti?“, rekla je Sneža dok je gledala Luku kako stiska pesnice, očiju uprtih u tvoje blatom isprljano ime i prezime koje još ne zna ni da pročita.

Neće. I zašto bi, pomislila sam. To je bes govorio iz mene. Znala sam suviše dobro šta Luka oseća i kako će ga tek voziti sva pitanja, koja će se s godinama samo množiti. Jesam li ja oprostila svom ocu lošu procenu udaljenosti kamiona za čijim volanom je vozač spavao? Zašto je vozio s ugašenim svetlima? Da li bi bilo drugačije da mog tatu nije hrabrio šampanjac i milionski ugovor koji je potpisao samo nekoliko sati ranije? Volim da mislim da sam oprostila i razumela da je moralo tako. Nisam sigurna da je to istina.

Htela sam da podignem Luku. Da se opusti u mom naručju. Da mu noge vise nehajno, patike prljaju moj dugački crni kaput, a glava odmara na mom ramenu. Htela sam da mu ras-

teretim kičmu barem na kratko. Ali to su ludosti. Luka mene i ne poznaje. Ne umem da zagrlim malu sebe, pa projektujem na dete koje sam videla svega nekoliko puta u životu. A opet, trenutno ga osećam kao deo sebe. Onaj deo koji nosim svuda kao sumorni oblak po sunčanom danu. Navikla sam se već na tu senku. Koliko će Luki biti potrebno da se navikne?

Kako popova naravno nije bilo, zvuk lopate koja se zabija u humku označio je kraj ceremonijalnog dela: Idite sada. Ponesite svoju žalost, svoje suvišne komentare, svoja bodrenja namenjena najbližima. Ova zemlja može da primi samo jedno telo. Za vaša nema mesta. Morate poći dalje.

Neki tvoj rođak je uzviknuo da nas porodica očekuje na daći u restoranu kod izlaska s groblja.

„Meni se baš i ne ide, ali ako vi svi hoćete, možemo na po jedno piće pa da vas razvezem.“

Sneža nas je dovezla i sada je držala naš dan u šaci. Da li svi hoćemo, bilo je potpuno nebitno. Uzela je tvoju sestru pod ruku i nastavila malo ispred nas. Čutke smo je sledili.

Nosila me je nevelika povorka. Gazila sam bez razmišljanja, a uz moje elegantne braon čizme sa visokom potpeticom blato se penjalo skoro do kolena. Zašto sam obula ove lepe čizme? Za koga sam se doterala? Tebe? Ožalošćene? Za tugu na koju sam uvek gledala kao nešto uzvišeno? Biće da je to. Doterala sam se da svoju tugu uzdignem na pijedestal. Tebe sam odavno postavila na njega. Sada ću tu pored tebe sedeti i ja: ožalošćena, s precizno izvučenim mačjim okom, konturisanog lica – da mi bude uže, naravno – sa neutralnim tonom na opcrtanim usnama... u kratkoj crnoj haljini – za koju si govorio da mi nekako zaokrugli ramena... po njima sam prosula svoje crvene lokne. Sve na svom mestu. Da budem lepa u žalosti.

Tebi svakako više ne.

Ako sam ti ikada i bila.

Sneža je u hodu nešto šaputala tvojoj sestri. Nina mi je delovala oduzeto i odsutno. Verovatno joj je prijala samo potpora Snežinog tela. Ton i sliku je, nadam se, isključila. Ljudi će se sada upirati nešto da kažu. Da nekako svojim rečima obrišu suze s lica tvoje porodice. Ne postoje reči koje mogu da upiju ovu bol. Malo se i gnušam tih dobronamernih monologa.

Pustite nas da plačemo!

Urlam u sebi dok mi lice oponaša mrtvilo golog drveća u decembru bez snega. Zapravo, želim da meni neko da dozvoli da plačem. Ali ko sam ja da plačem za tobom?

Kada sam spazila bele stolnjake sa satenskom trakom, čvrsto sam odlučila da ćutim i ne kažem nijednu reč. Bogat asortiman žestine bio je već natočen u prigodne čaše. Duboka metalna tacna s brljama koje se razlikuju samo po jačini i dužini glavobolje koju će njihova veštačka obojenost sutradan proizvesti. Piću i ćutaću.

Volela sam s tobom da ćutim. S tobom je bilo lako ćutati i po tome sam valjda znala. Znala sam i po tvom humoru. Ako sam iskrena, suze kojima sam zalila telefon kada sam pročitala poruku, možda i nisu bile samo za tebe. Trideset i osam godina. Da li svi koji imaju nekoga ko se bori mogu da računaju samo na toliko? Da li samo odlažemo neizbežno?

Kada je Staša okončala svoju prvu vezu, u svojoj tinejdžerskoj teatralnosti mi je rekla da ne želi da umre, ali da želi da prestane da pati. Rekla je i da njena sreća nije stvarna. Pitala sam kako zna da nije stvarna. Rekla je jer je prolazna.

Sve je prolazno. I bol. I razočaranje. Ali to malo teže prihvatamo. Mozak nije tako podešen. Mozak čuva svog domaćina

i više se koncentriše na pretnje nego na ono što nam prija. Logično. Verovatno i neophodno. Ipak, ima li sreća šanse u takvoj postavci stvari ili će je svakako zatrpiti sećanja na poniženja... na neuspehe?

Tomić me savetuje šta je najsigurnije izabrati između rakije i... rakije. *Svejedno mi je*. Bira za mene i pravda svoj izbor nekim nebulozama o *tehnologiji proizvodnje alkoholnih pića* koje sam prilično sigurna da je izmislio. *Samo mi dodaj piće, Tomiću.*

Eto to je sve. Sad ću ćutati. Rakija će mi zapaliti glasne žice. Hladiću ih dimom cigarete. I teško ću održati ovaj zavet ćutanja.

Sakriću se u svoj telefon. Mila pita *da li dišem*. Dišem, ali sa svakim udahom osećam kako nešto puca u meni, kao da sam se nagutala mehurića od sapunice. Trče tačkice: *Možda su samo gasovi*. Teško ubadam emotikon koji se smeje do suza. To bih i ja pokušala na njenom mestu. Ne umemo drugačije.

Tomić je pogledom prelazio preko sale, ali se obraćao meni.

„Da li misliš da su svi ovi ljudi zaista ožalošćeni? Nekima je možda i laknulo.“

Tomić je voleo svoje zavere, ali nije ni bio daleko od istine. Uzdahnula sam i uzela još jedan gutljaj.

Istina je. Nekima ovde si učinio uslugu. Jedna briga manje za one koji ne vole da informacije od javnog značaja stignu do onih kojima su značajne.

„Šta lupaš ti?“, kaže Sneža, koja je završila svoj obilazak najznačajnijih među ožalošćenima. „Nemoj sad da praviš od njega nekog heroja. Znaš da je istina ono što su pisali prošle nedelje. Pa bio si tamo. Misliš da znaš čoveka...“

I ja sam bila tamo.

Meni si i dalje heroj.

Kroz trakaste zavese na prozorima, videla sam da se kiša pretvorila u susnežicu. Nadala sam se snegu. Onom koji ostaje. Onom koji šuška. Onom koji pokrije sve i učini svet tišim, mekšim i manje tužnim. Možda ne manje tužnim, podnošljivo tužnim. Takvog snega nema više u ovim krajevima. Više ne.